

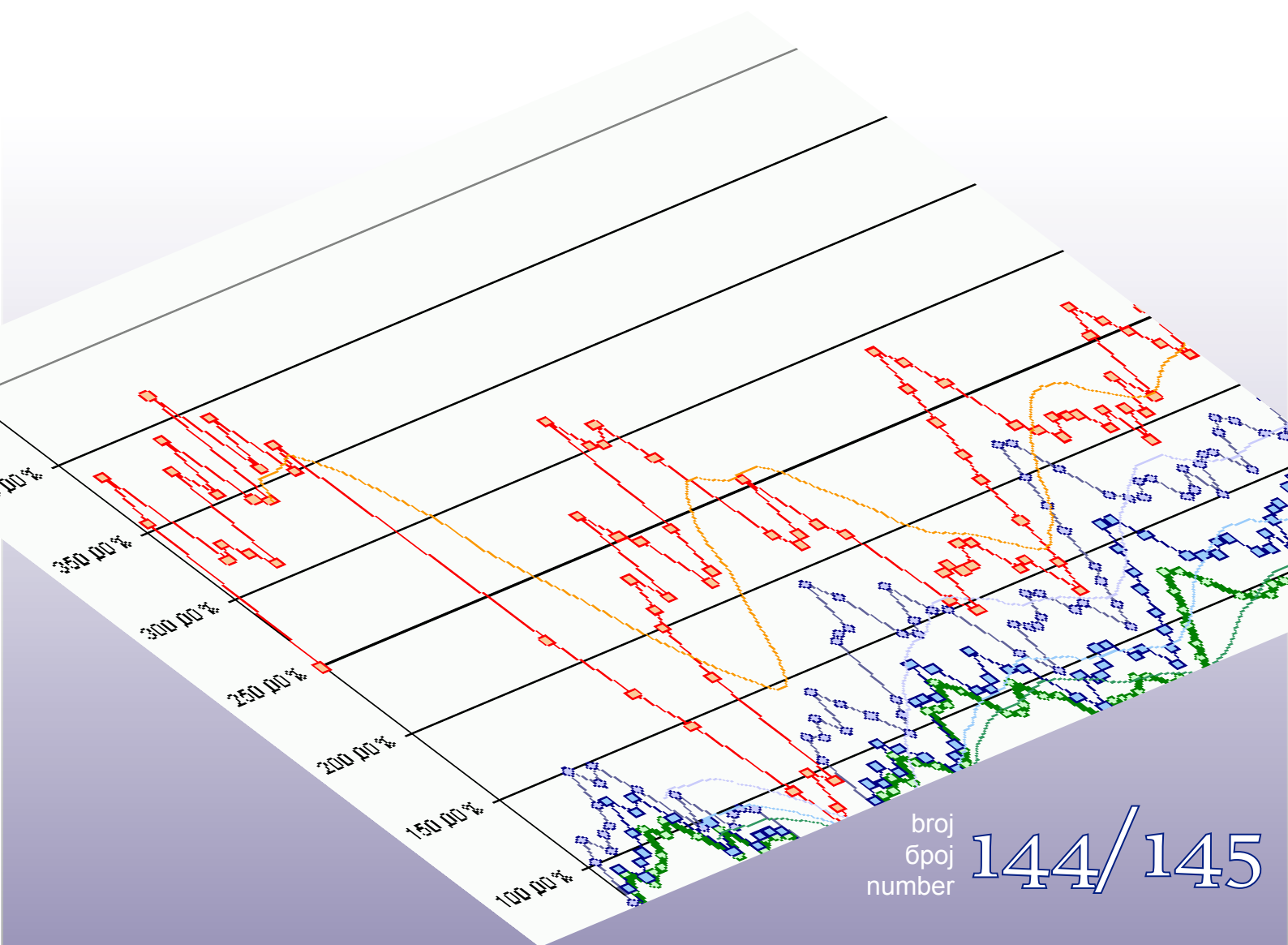
Bosna i Hercegovina
Odjeljenje za makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za indirektno-
neizravno oporezivanje



Босна и Херцеговина
Одјељење за макроекономску анализу
Управног одбора Управе за индиректно
опорезивање

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

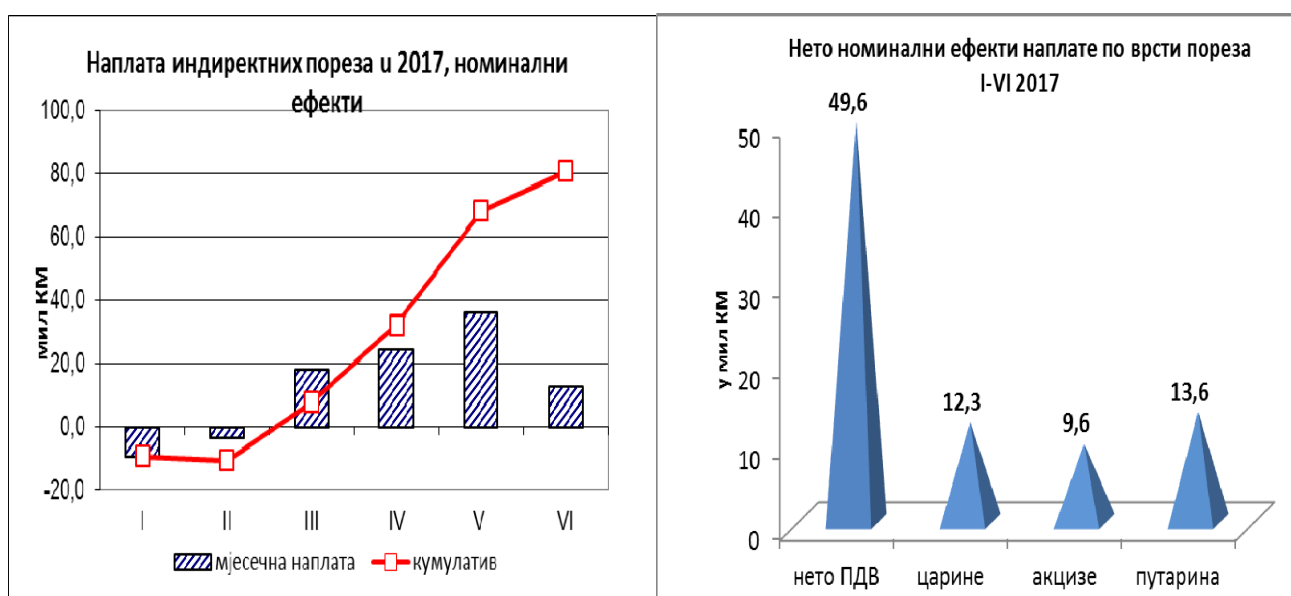


broj
број
number

144/145

Уз овај двоброј

У јуну 2017. настављен је тренд раста прихода од индиректних пореза. Према прелиминарном извјештају УИО по врстама прихода у мјесецу јуну бруто наплата прихода је порасла за 38,7 мил КМ или за 6,9%. Међутим, због снажног раста поврата од 26 мил КМ нето наплата прихода је била већа за 12,7 мил КМ или за 2,7%. Позитивна кретања наплате прихода у јуну донијела су и раст бруто и нето кумулативне наплате. Нето ефекти за шест мјесеци износе 80,6 мил КМ, што представља раст од 3,1% у односу на нето наплату у истом периоду 2016 (Графикон 1). Главни генератор раста је ПДВ, којег је наплаћено 49,6 мил КМ више него 2016. (Графикон 2). Потребно је имати у виду и висок износ неусклађених прихода од 14,2 мил КМ, од којег се знатан дио односи на ПДВ, тако да се након усклађивања уплата са пријавама може очекивати и већи раст ПДВ-а. Од осталих група прихода раст је забиљежен код прихода од царина (12,3 мил КМ) и акциза и путарине (укупно 23,2 мил КМ).



Анализа наплате прихода од индиректних пореза у првом полугодишту 2017., коју представљамо у овом двоброју, показује неочекивано снажан раст прихода, на првом мјесту акциза и царина. Будући да је потребно објаснити не само сваки (не)очекивани пад већ и раст прихода, у анализи су предочени фактори раста прихода у првом дијелу 2017. године.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Наплата прихода од индиректних пореза у периоду јануар - јуни 2017

2

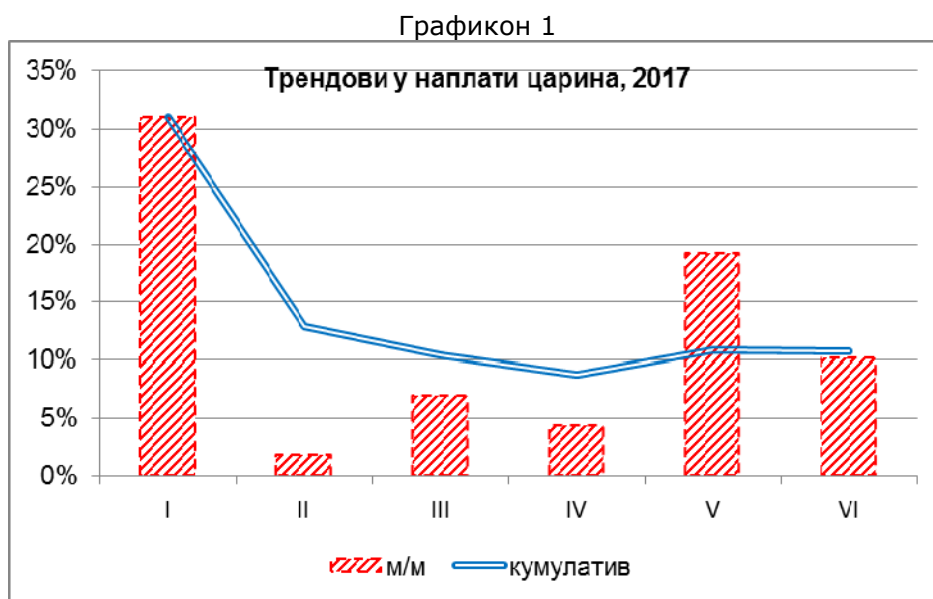
техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник

Наплата прихода од индиректних пореза у периоду јануар - јуни 2017¹

Трендови по врстама прихода

Царине

Мјесечни раст прихода од царина од 10,2% у јуну представља наставак позитивних трендова из претходних пет мјесеци (Графикон 1). Преглед мјесечне наплате прихода од царина у 2017. указује на континуирани позитиван тренд у наплати и широк распон мјесечне стопе раста од минималних 1,9% у фебруару до максималних 31% у јануару (Графикон 1).



Наставак трендова у наплати у јуну додатно је учврстио кумулативну стопу раста укупних прихода од царина на 10,8%. Снажни раст наплате прихода од царина је изван свих очекивања, јер се због примјене адаптираног ССП са ЕУ очекивао значајан пад прихода од царина². Након посљедње фазе либерализације увоза са ЕУ приходи од царина би се у највећој мјери убирали само на увоз из трећих земаља. За сагледавање првих ефеката примјене адаптираног ССП-а потребне су свеобухватне и дубље анализе. Ипак, може се поуздано закључити да се значајни дио раста прихода од царина засигурно односи на увоз из трећих земаља. Према статистици робне размјене за првих пет мјесеци 2017. увоз из трећих земаља је повећан за 23%, при чему је увоз из САД већи за 118,6%, Русије за 18,8%, а азијских земаља, укључујући и Кину, за 8,4%³.

Квартално поређење (Графикон 2) показује да тренд позитивног раста прихода од царина траје у континуитету већ четири квартала. Након што је у трећем и четвртном кварталу 2016. остварен раст од 4,4% и 12,5%, респективно у односу на исте кварталне 2015, у првом кварталу 2017. наплата царина је била већа за 10,4%, а у дугом за 11,1% у односу на исте кварталне 2016.године (Графикон 2).

¹ Извор података: прелиминарни извјештај Управе за индиректно опорезивања БиХ за јуни 2017.

² Губитак прихода од царина се процјењује у висини од минимално 50 мил КМ на годишњем нивоу.

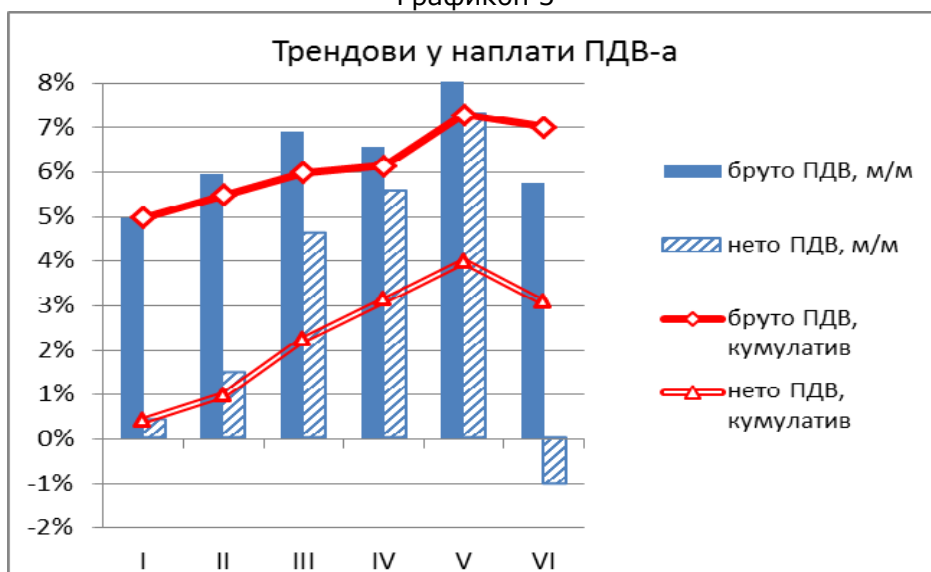
³ Извор: Агенција за статистику БиХ, саопштење за мај 2017. www.bhas.ba.

Графикон 2

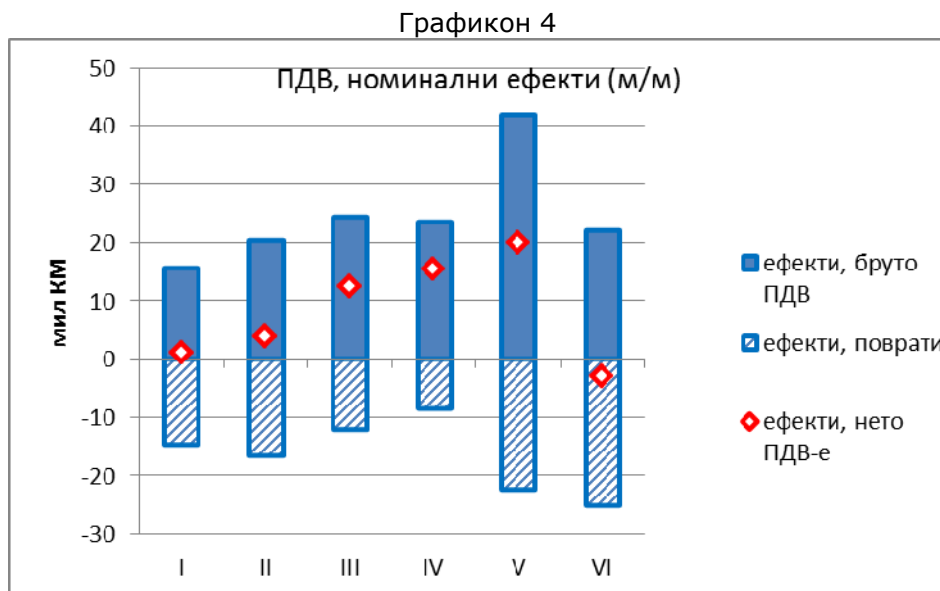
**ПДВ**

Прво полугодиште 2017. обиљежио је снажан раст бруто наплате, који је у великој мјери био неутрализован растом исплата поврата. Мјесечне осцилације нето наплате ПДВ-а су се кретале од -1% у јуну до 7,3% у мају. У јуну је забиљежен раст бруто ПДВ-а од 5,8%. Због енормног раста исплата поврата у јуну од 27,1% нето ПДВ-а је био мањи за 1% у односу на исти мјесец 2016. (Графикон 3). Потребно је нагласити да ће дефицит нето ПДВ-а, који је исказан у прелиминарном извјештају УНО о наплати прихода у јуну, бити у цијелости надокнађен након усклађивања неусклађених прихода, а може се очекивати и скроман раст нето ПДВ-а. Висок раст бруто наплате у јуну повећао је кумулативне ефекте, те је на нивоу полугодишта остварен раст бруто ПДВ-а од 7%. Снажан раст поврата ПДВ-а у првом полугодишту од 19,3% умањило је кумулативни нето ПДВ-е, који је у односу на прво полугодиште 2016. растао по стопи од 3,1% (Графикон 3).

Графикон 3



Графикон 4 показује континуирано високе мјесечне суфиците бруто наплате, док су се негативни ефекти исплата поврата након привременог побољшања у априлу погоршало у посљедња два мјесеца.



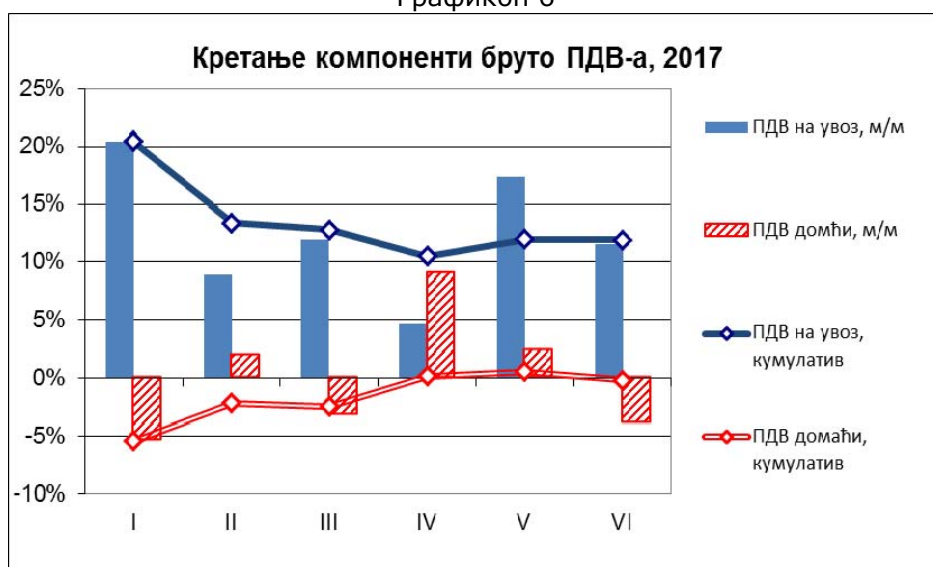
Преглед кварталних трендова указује на наставак позитивних трендова у наплати ПДВ-а који трају од првог квартала 2016. (Графикон 5). Након снажног раста нето ПДВ-а у четвртном кварталу 2016. од 8,1%, као резултат раста увоза и преноса дијела поврата у наредну годину, у првом кварталу је остварен раст од 2,3%, а у другом 3,9%, и поред снажног раста исплата поврата у мају и јуну. С обзиром на чињеницу да је по прелиминарном извјештају остало неусклађено 14,2 мил КМ прихода, може се очекивати и виши раст нето ПДВ-а у првом полугодишту 2017.



Кретање кумулатива компоненти бруто ПДВ-а (Графикон 6) показује да је главни разлог раста нето ПДВ-а снажан раст ПДВ-а на увоз у првих шест мјесеци 2017. У јуну су

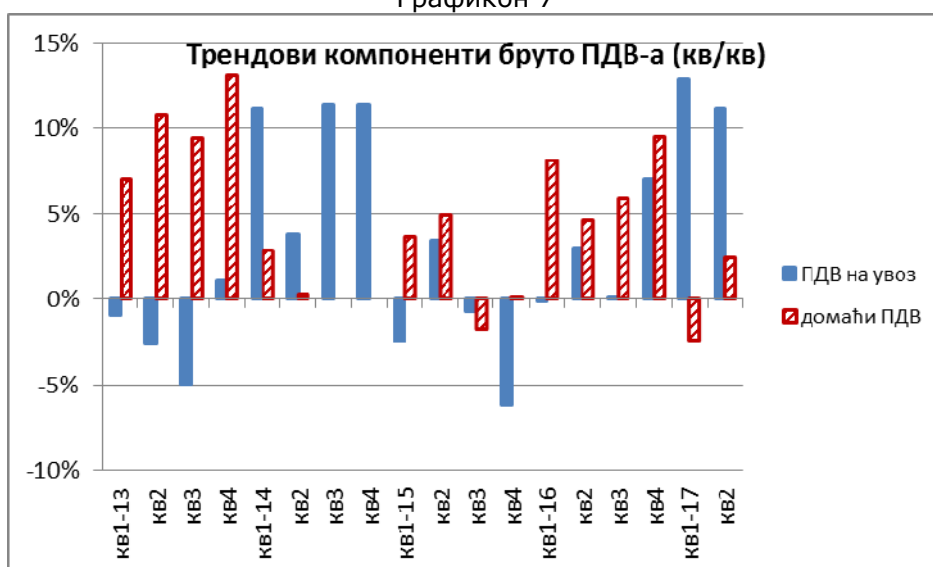
настављени позитивни трендови, те је остварен раст мјесечног ПДВ-а на увоз од 11,6%, док је раст кумулатива ПДВ-а на увоз у првом полугодишту 2017. износио 11,9%. С друге стране, кретање наплате домаћег ПДВ-а је било подложно снажним мјесечним осцилацијама. У јуну је забиљежен пад од 3,9%, док је кумулативни раст домаћег ПДВ-а на нивоу наплате у првом полугодишту 2016. Након усклађивања прихода мјесечна наплата ће засигурно достићи наплату из јуна 2016., док ће кумулативна наплата остварити благи раст.

Графикон 6



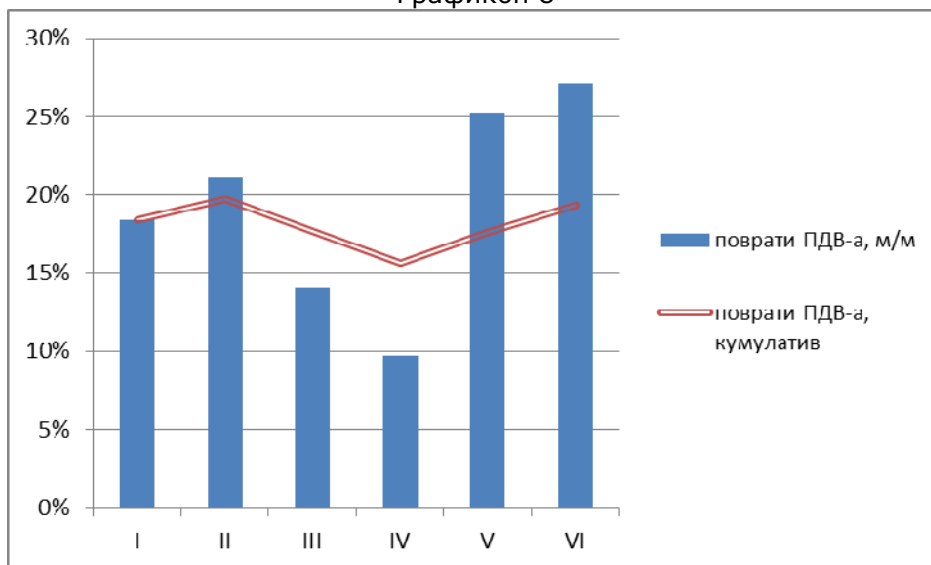
Квартални трендови у наплати компоненти бруто ПДВ-а показују високе стопе раста ПДВ-а на увоз у четвртном кварталу 2016, те прва два квартала 2017. од 7%, 12,8% и 11,2% респективно. Међутим, примјетно је погоршање трендова у наплати домаћег ПДВ-а, који одражавају и кретање домаће потрошње и раста додане вриједности након фазе увоза. Након раста од 9,5% у четвртном кварталу 2016, у првом кварталу 2017. је забиљежен пад од 2,5%, а другом раст од 2,4% у односу на референтни квартал 2016. (Графикон 7).

Графикон 7



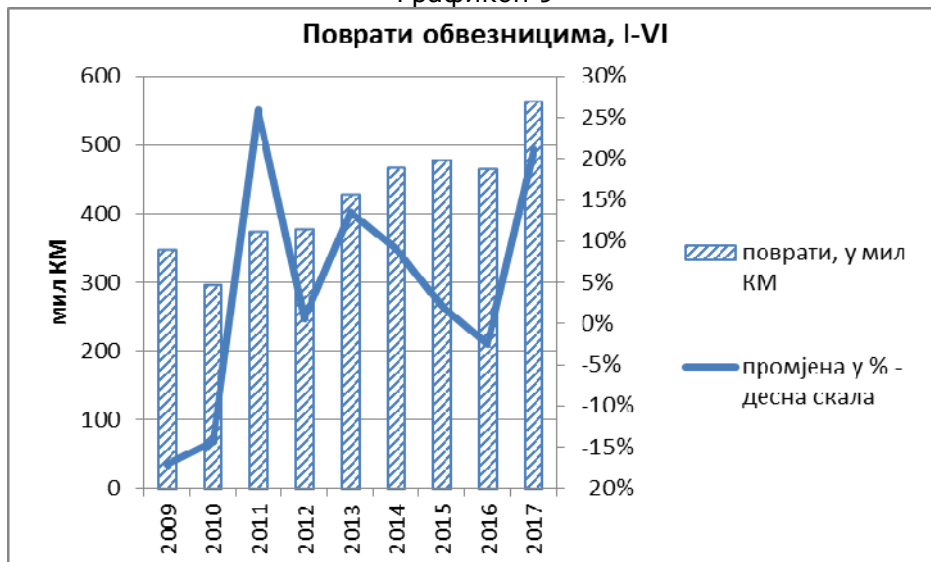
У јуну 2017. исплате поврата обвезницима су наставиле тренд раста у односу на претходне године (Графикон 8). Раст поврата на мјесечној основи је само у травњу био око 10%, док је у осталим мјесецима је премашивао 15%, до максималног раста у јуну од 27,1%.

Графикон 8



У првом полугодишту 2017. и номиналне исплате поврата су биле значајно изнад исплата у истом периоду свим претходним годинама од увођења ПДВ-а, док је стопа раста поврата највећа у посљедњих шест година (Графикон 9). Преглед кварталног раста поврата на годишњем нивоу показује велико погоршање у исплатама у посљедња три квартала, након дужег периода ниских поврата, узрокованих првенствено ниским растом инвестиција и увоза.

Графикон 9



Графикон 10



Структура поврата показује да су исплате поврата обвезницима у првом полугодшту повећане за 21,2%, а по основу међународних пројеката за 11,2%. Раст поврата обвезницима једним дијелом је посљедица снажног раста увоза од 11,7%, а другим дијелом још већег раста извоза од 17,3%⁴. За шест мјесеци 2017. обвезницима је исплаћено 98,8 мил КМ поврата више него у истом периоду 2016., а међународним пројектима више 5,3 мил КМ.

Удио исплаћених поврата у првом полугодшту 2017.у бруто наплати ПДВ-а у истом периоду износи 27%, што је за 2,8 п.п. изнад удјела поврата у првом полугодшту 2016.

Акцизе и путарина

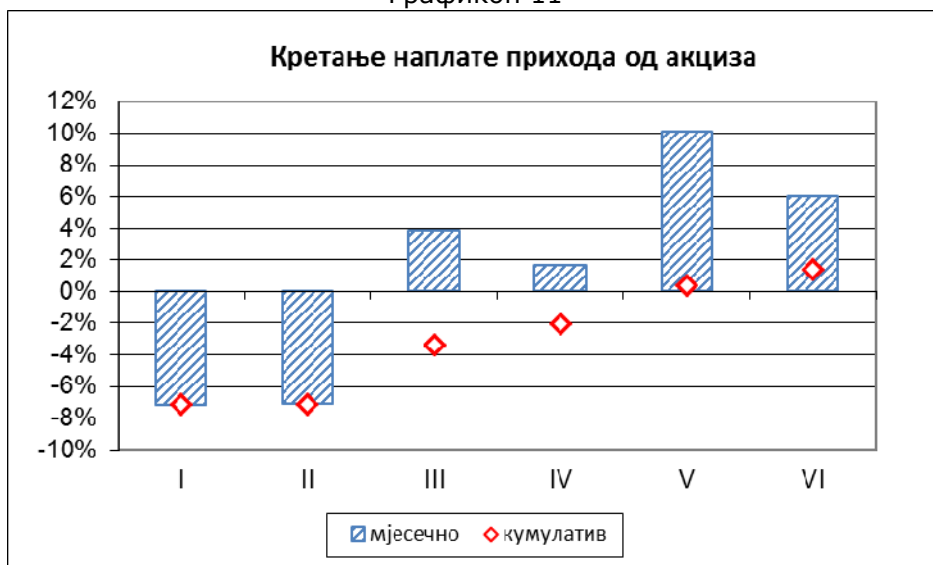
У јуну 2017. настављен је тренд позитивног раста наплате прихода од акциза, мада је примјетно одређено успоравање (Графикон 11). Мјесечна наплата је порасла за 6,1%, а раст кумулативне наплате на нивоу полугодишта износи 1,4%.

У јуну је забиљежен раст прихода од акциза на већину акцизних производа. Највише стопе раста остварене су на акцизама на безалкохолна пића, те на акцизама и путарини на деривате нафте. Забиљежен је пораст наплаћених прихода од акциза на увозне дуванске прерађевине, док је наплата акциза на домаће дуванске прерађевине забиљежила знатно мањи пад него претходних мјесеци.

За разлику од првог квартала у којем је остварен пад прихода од акциза од 3,4%, у другом кварталу остварен је раст од 5,9% (Графикон 12), захваљујући позитивним трендовима у мају и јуну (Графикон 11).

⁴ Извор: Агенција за статистику БиХ, саопштење за мај 2017. www.bhas.ba.

Графикон 11



Графикон 12



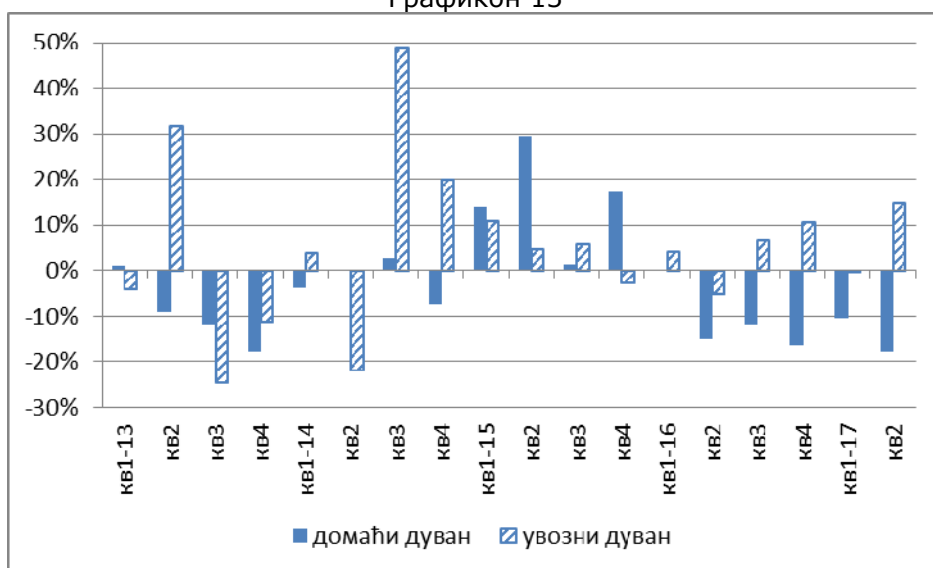
У 2016. години трендове у наплати укупних акциза детерминисали су у великој мјери кретања у наплати акциза на деривате нафте, док су приходи од акциза на дуванске прерађевине били на нивоу претходне године.

Први квартал 2017. донио је лошију наплату и акциза на дуванске прерађевине и акциза на деривате нафте, која је била мања у односу на исти квартал 2016. за 3,2% и 3,8% респективно. У другом кварталу 2017. остварен је раст прихода од акциза на дуванске прерађевине од 6,1% (Графикон 12) захваљујући снажном расту прихода на увезене цигарете од 14,7%. Раст наплате акциза на увозне цугарете је повезан са повећањем малопродајних цијена цигарета великих увозника, од 1. јуна, односно од 1. јула. Приликом анализе наплате акциза на дуван треба имати у виду да се ради о антиципативној, а не стварној потрошњи. Очекујући повећану куповину цигарета пред најављено поскупљење иностране дуванске компаније су повећале захтјеве за издавањем акцизних маркица, што се

одразило и на расту прихода. Може се очекивати да ће након повећања цијена цигарета у почетном периоду доћи до стагнације или пада продаје, а тиме и мање наплате акциза.

С друге стране, домаћа дуванска индустрија је у 2017. продубила дубиозе из претходних година. Наплата акциза на домаће дуванске прерађевине је у првом кварталу пала за 10,5%, а у другом чак 17,9% у односу на исти квартал 2016. (Графикон 13). Иако је и домаћа дуванска индустрија најавила раст малопродајних цијена од 1. јула, ефекти евентуално повећане продаје пред повећање цијена одразиће се тек на наплату прихода од акциза у јулу када се буду подносиле акцизне пријаве за јуни 2017.

Графикон 13



Преглед кварталних стопа раста прихода од акциза на деривате нафте упућује на закључак да су лошији трендови у првом кварталу били тек привремена епизода у наплати ових прихода (Графикон 14).

Графикон 14



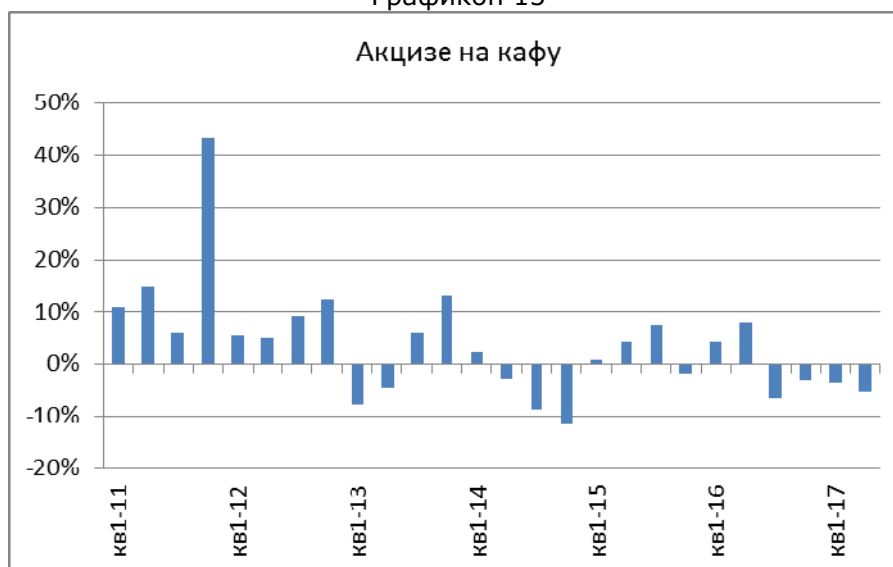
Позитивни трендови у наплати акциза на деривате нафте трају у континуитету од 2014.г., а били су узроковани првенствено ниским цијенама нафте на свјетском тржишту, које су подстицале потрошњу деривата. Поред тога, константна неизвјесност у вези усвајања измјена Закона о акцизама у БиХ, којима се предвиђа пораст акциза на деривате нафте, је узроковала стварање залиха. Коначно, фактори које не треба занемарити у анализи наплате акциза на деривате нафте у БиХ јесу и раст пограничног промета и пореска конкурентност БиХ као транзитне земље, као посљедица вишег пореског оптерећења деривата нафте и других роба (акцизе, ПДВ) и раста осталих дажбина (нпр. путарина) у окружењу, које транзит кроз БиХ, потрошњу деривата нафте и осталих роба чине цјеновно конкурентнима.

Пад наплате акциза у првом кварталу посљедица је снажног раста цијена нафте на свјетском тржишту, а тиме и деривата нафте, на које су потрошачи реаговали мањом потрошњом. Међутим, и поред најаве дугорочнијег раста цијена нафте због оштрије контроле понуде на свјетском тржишту, у другом кварталу је дошло до стабилизације цијена, а потом и пада цијена на свјетском тржишту. Тржиште деривата нафте у БиХ је реаговало растом потрошње, премда су цијене деривата остале на нивоу из првог квартала, без обзира на чињеницу да је дошло до пада цијена на свјетском тржишту.

У коначници, у другом кварталу остварен је раст наплате акциза на деривате нафте од 5,6%, при чему су приходи од акциза на увезене деривате порасли за 6,4%. Раст прихода од акциза на домаће деривате од 4,2% у другом кварталу је био недовољан да компензује пад од 12% у првом кварталу, те је укупна наплата акциза на домаће деривате на нивоу полугодишта била за 3,7% мања него у истом периоду 2016.

Тренд негативног раста прихода од акциза на кафу траје у континуитету четири квартала, а скроман раст од 1,6% који је остварен у јуну није могао надокнадити пад наплате у претходних пет мјесеци 2017.(Графикон 15). С обзиром да је пад прихода у првом кварталу 2017. износио 3,6%, а у другом 5,6% може се закључити да се негативни трендови у наплати акциза на кафу погоршавају. Вјероватно је такав тренд одраз раста цијена кафе на берзанским тржиштима на домаће цијене, а тиме и на домаћу потрошњу кафе.

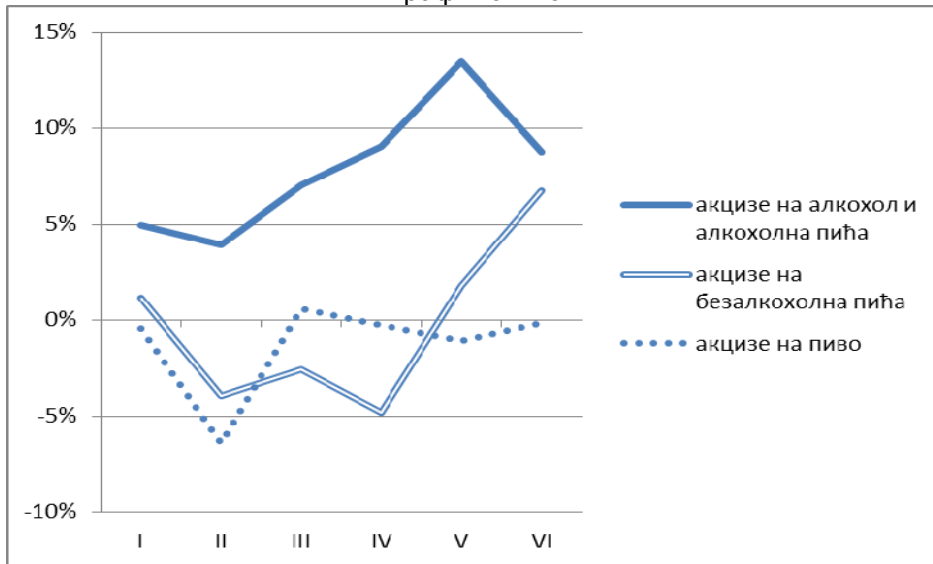
Графикон 15



Наплата акциза на групацију производа коју чине пиво, алкохол, алкохолна и безалкохолна пића у првом полугодишту је била за 1,6 мил КМ већа него наплата у истом периоду 2016. Графикон 16 показује дивергентне текуће трендове. Док су приходи од акциза на пиво скоро

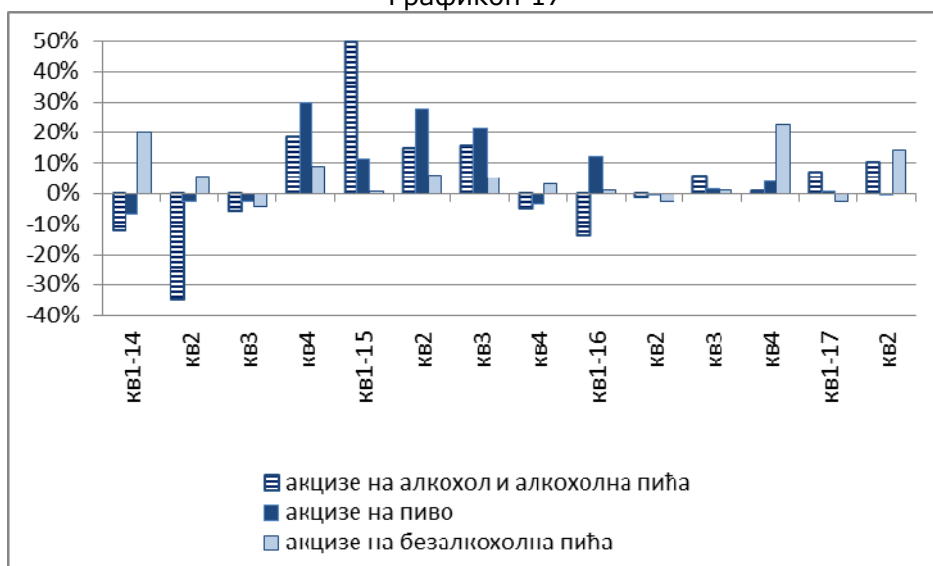
цијели посматрани период били испод наплате у 2016, приходи од акциза на алкохол и алкохолна пића су биљежили константно високе стопе раста. Коначно, приходи од акциза на безалкохолна пића су имали негативан тренд у прва четири мјесеца, да би се нагло опоравили у мају и јуну.

Графикон 16



Квартална кретања наплате акциза на алкохол и алкохолна пића показују растући тренд у посљедња четири квартала, с тим да је у другом кварталу постигнут раст наплате од 10,4% (Графикон 17). Након негативног раста од 2,6% у првом кварталу 2017. енорман раст наплате акциза на безалкохолна пића у јуну је довео до високе стопе раста од 14,1% у другом кварталу. Наплата прихода од акциза на пиво у првом кварталу 2017. била је већа за 0,6% од наплате у истом кварталу 2016, док је у другом кварталу мања за 0,7%. Иако наплата акциза на домаће пиво биљежи позитиван раст од 9,8% на нивоу првог полугодишта то није било довољно за позитиван раст укупних акциза на пиво. Разлог је мален пондер домаћих пива у укупном тржишту пива БиХ и пад прихода од акциза на увозна пива од 5,3%, који је посљедица диференцирања стопе акцизе на пиво (Графикон 17).

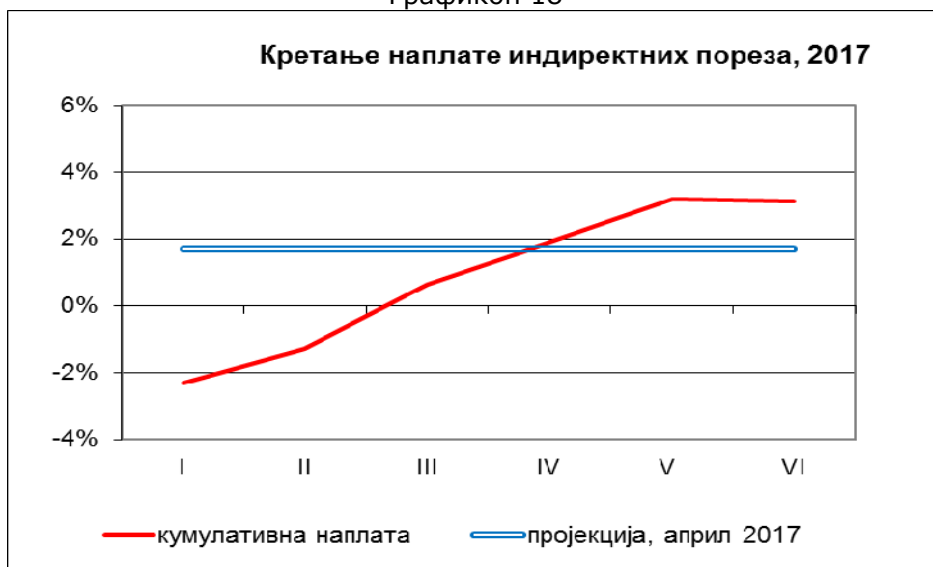
Графикон 17



Закључак

Према априлским пројекцијама⁵ Одјељење очекује раст нето наплате прихода од индиректних пореза у 2017. у висини од 1,7%. Основни разлози за нижу стопу раста су: лоши текући трендови из првог квартала; неоубичајено висока статистичка основица (наплата у 2016) и пренос значајног дијела поврата из 2016. у 2017.; процјене губитака прихода од царина због примјене адаптираног ССП; те очекивања највећих свјетских произвођача нафте да ће у 2017 доћи до раста цијена на свјетском тржишту нафте и деривата, што би требало утицати на смањење потрошње деривата у БиХ, а тиме и прихода од акциза и путарине. Након лоше наплате у првом кварталу, када су приходи од индиректних пореза порасли само за 0,5%, други квартал је донио снажни раст од 5,9%, тако да је укупан раст прихода од индиректних пореза на нивоу првог полугодишта износио 3,1% (Графикон 18).

Графикон 18



Пројекције из травња су премашене код прихода од царина, акциза и путарине:

- умјесто пада прихода због примјене адаптираног ССП остварен је раст од 12,3 мил КМ;
- други квартал је донио рестрикцију понуде на свјетском тржишту нафте и поновни раст цијена, што се одразило на раст потрошње, а тиме и прихода од акциза на деривате нафте и путарине у висини од 2,7 мил КМ и 13,5 мил КМ респективно;
- дуванске компаније су након новог повећања акциза 1.1.2017. само дио додатног пореског оптерећења превалили на малопродајне цијене да би сачували тржиште. Најава повећања малопродајних цијена довела је до кумулирања залиха цигарета по старим цијенама и неочекиваног раста прихода од акциза на дуванске прерађевине од 5,8 мил КМ.

Збирни ефекат наведених фактора позитивног раста износи око 35 мил КМ или 1,4 п.п. раста.

С друге стране, стопа раста нето ПДВ је испод пројектоване. Снажан раст увоза донио је раст ПДВ-а на увоз изнад свих очекивања, а неочекивано високе стопе увоза и су донијеле снажан раст поврата, који је додатно погоршан преносом значајних износа поврата из посљедња два мјесеца 2016., поготово у вези са међународним пројектима. У коначници, енорман раст поврата је умањео очекивани нето ПДВ-е.

⁵ Вид. ОМА Билтен бр. 142/143, www.oma.uino.gov.ba